

Pikkulehdokki

Lappyxne

Platanthera oligantha (*P. obtusata* subsp. *oligantha*)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): äärimmäisen uhanalainen (CR)

Uhanalainen (LSA 1066/2023)

EU:n lajikoodi: 1967

Luontodirektiivin laji (liitteet II ja IV)

ALP satunnainen laji

Luonnehdinta

Pikkulehdokki on pieni, noin 10 cm:n korkuinen tunturinrinneiden kämmekkä. Pystyn varren latvassa on muutamia vihertävänvalkoisia kukkia, joiden huuli on kielimäinen ja kannus hyvin lyhyt. Laji kukkii heinäkuussa, mutta ei välttämättä joka vuosi. Lajin voi sekoittaa tunturivalkokämmekkään (*Pseudorchis straminea*), jonka huuli on kolmiliuskainen ja kannus pussimainen. Varren tyvellä on vain yksi tasasoukan suikea lehti.

Elinympäristö ja levinneisyys

Pikkulehdokki on kalkinvaatija. Sen elinympäristövaatimukset tunnetaan vielä huonosti. Laji löydettiin Suomesta ensimmäistä kertaa Enontekiöltä vuonna 2009. Vaatimattoman ulkonäkönsä vuoksi laji on kuitenkin voinut jäädä aiemmin huomaamatta, vaikka alueen kasvistoa onkin tutkittu perusteellisesti. Kasvupaikka on paljakalla, tunturikoivuhyöhykkeen yläpuolella sijaitseva lapinvuokkokangas. Pikkulehdokkin levinneisyys keskittyy pohjoisille alueille. Euroopassa se on hyvin harvinainen. Pohjois-Skandinaviasta tunnetaan kymmenkunta esiintymää.

Nykytila ja uhkatekijät

Pikkulehdokki havaittiin kasvupaikallaan löytämisvuotenaan ja kahtena seuraavana kesänä. Sen jälkeen sitä ei ole etsinnöistä huolimatta löydetty. Kasvi voi kuitenkin elää usean vuoden maanalaisena sienijuurensa turvin. Vaikka kasvupaikka on suojelualueella, lajia voivat sen harvinaisuuden vuoksi uhata kerääminen ja satunnaiset tekijät.

Hoitosuositukset

Lajin esiintymistä tulee seurata. Tällä hetkellä kasvupaikka ei tarvitse erityisiä hoitotoimia.

Lähteet

- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.). 1998. Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 656 s.
- Kalliovirta, M. 2017. Pikkulehdokki (*Platanthera obtusata* (Banks ex Pursh) Lindl. ssp. *oligantha* (Turz.) Hultén). Teoksessa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. S. 245–246. Suomen ympäristö 1/2017.
- Mäkelä, A. 2009. Pikkulehdokki, Suomelle uusi kämmekkälaji. *Lutukka* 25: 122–124.
- Väre, H. 2012. Pikkulehdokki – lappyxne. Teoksessa: Ryttyäri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. S. 259–260. Tammi, Helsinki.

Kuva: Arto Saikkonen